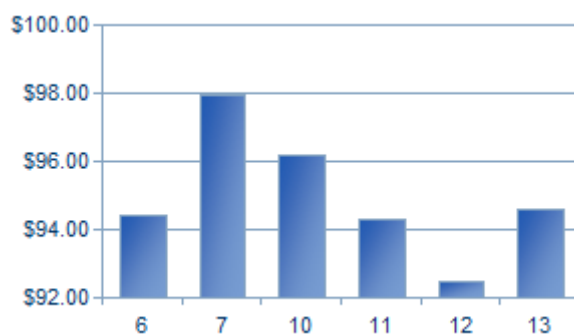


پایش بازار

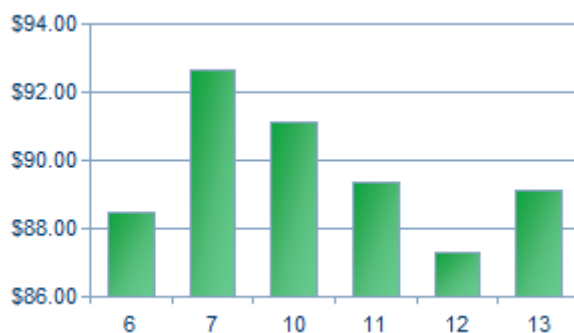
Commodities

Brent Crude Oil:	\$94.57/BBL	2.29%
Light Crude Oil:	\$89.11/BBL	2.11%
Natural Gas:	\$6.74/MMBtu	4.76%
Unleaded Gasoline:	\$2.7/gal	2.78%

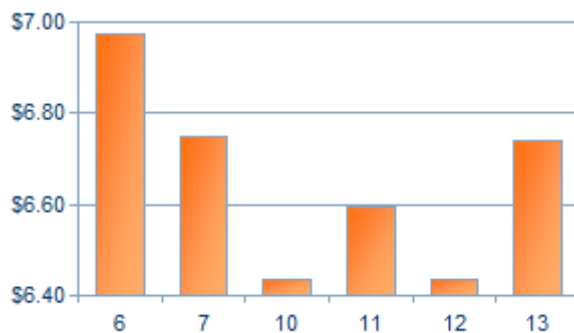
Brent Crude Oil



WTI



Natural Gas



قیمت نفت برنت در روزهای اخیر به ۹۵ دلار هر بشکه رسید. آژانس بین المللی انرژی در گزارش خود هشدار می دهد که بالا رفتن قیمت نفت منجر به رکود در اقتصادی در سطح جهانی خواهد شد. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت نیز به ۸۹ دلار ره بشکه رسید که بالاترین قیمت از ۲۰۱۹ به بعد است. با توجه به پیش بینی آژانس اطلاعات انرژی آمریکا مبنی بر کاهش تولید ایالات متحده در ۲۰۲۳ پیش بینی برخی آن است که قیمت نفت تگزاس به ۱۲۰ دلار نیز خواهد رسید. مهم ترین تحولات این هفته را باید به اثرات متقابل انرژی در سیاستهای جدید جهانی از جمله اثرات تصمیم اوپک پلاس مبنی بر کاهش تولید نفت و تیره شدن روابط ریاض-واشنگتن، همگرایی روسیه و عربستان، تشدید تنش در تحولات میدانی جنگ روسیه-اوکراین و تغییر آشکار لحن پوتین برای خاتمه جنگ از مسیر دیپلماسی، اعلام آمادگی مسکو برای تامین امنیت انرژی اروپا، ادامه اصلاحات در سیاستهای داخلی کشورهای اروپایی و سازماندهی نظام تحریمها علیه روسیه، شکل گیری دیپلماسیهای منطقه ای با محوریت سازمانهایی چون سازمان همکاریهای شانگهای در حوزه انرژی، اعلام کاخ سفید نسبت به نادیده گرفتن مذاکرات برجامی و ابهام در خصوص بازگشت ایران به بازار، بهبود شرایط تورمی در آمریکا و البته افزایش احتمال رکود در اقتصادهای جهانی، اعمال تحریمهای جدید آمریکا و ژاپن علیه روسیه، و تشدید تنشها در خاک اوکراین و افزایش اثرات سیاسی جنگ بر بازارها نسبت داد.

تفسیر هفته

۱. پویایی سیستمها^۱ از جمله مفاهیم نوین و پرتکرار در فضای علمی دنیا در اواخر قرن ۲۰ و شروع سده ۲۱ بشمار می رود. رویکردی که اولین بار توسط جی فارستر^۲ در سال ۱۹۶۱ برای درک رفتار غیرخطی سیستمهای پیچیده در طول زمان معرفی شد. بررسی روابط علت و معلولی و استفاده از حلقههای بازخور متعدد برای تحلیل فرایندها و خروجیهای یک سیستم از مشخصههای اصلی آن محسوب می شود. ابزاری که امروزه در تحلیل تغییرات شتابان در نظام نوین جهانی نیز بکار گرفته می شود. از ساده ترین نتایج بکارگیری نظریه پویایی سیستمها در دنیای امروز باید به اثرگذاری متقابل پارامترهای علت و معلولی در تحولات سیاسی،

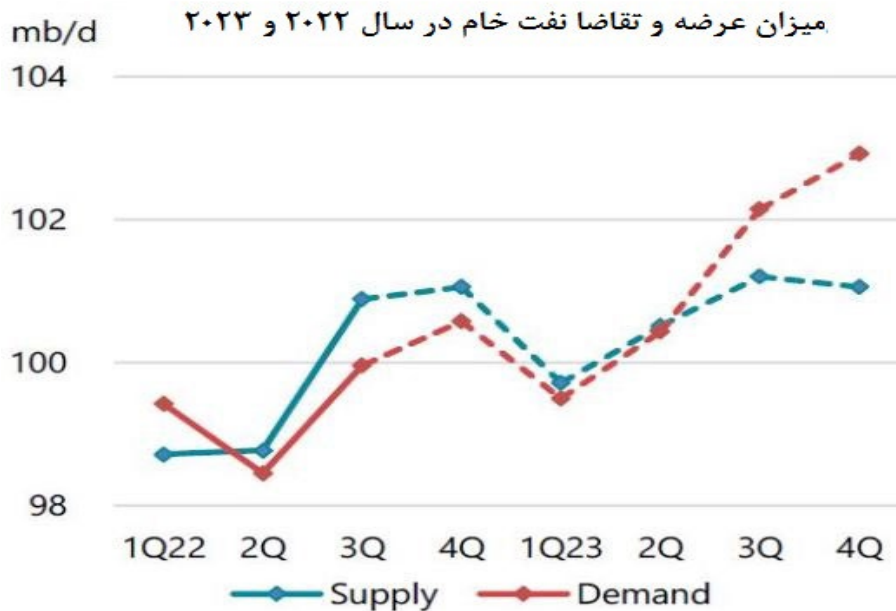
¹ System dynamics

² Jay Forrester

اقتصادی، فرهنگی، و سایر حوزه‌ها اشاره کرد. برای مثال تا پیش از وقوع رویدادهای متعدد در سال ۲۰۲۲ عمدتاً از عبارتهایی همچون تاثیر سیاستهای داخلی و خارجی کشورهای نفت‌خیز بر موضوع انرژی در ادبیات علمی و رسانه‌ای استفاده می‌شد. اما امروزه و با گذشت ۷ ماه از مهمترین رویداد سال یعنی جنگ روسیه و اوکراین و تبعات آن، بر همگان مشخص شده که باید اثرگذاری انرژی در اتخاذ سیاستها مورد بررسی قرار بگیرد. به بیانی دقیقتر همانطور که باید پیامد اتخاذ سیاستهای مختلف بر بازار انرژی مورد بررسی قرار بگیرد، اثرات متقابل تحولات بازارهای انرژی بر تغییر ریل سیاستهای داخلی و خارجی دولتها نیز مطالعه شود. بطور خلاصه امروزه انرژی را باید نیروی محرکه و منشا بسیاری از تحولات دانست. با ذکر این مقدمه و با تکیه بر تحولات جنگ روسیه-اوکراین که کماکان در صدر اخبار یک هفته اخیر بعنوان عامل تعیین‌کننده در تحولات جهانی بود، می‌توان به ۵ تغییر ریل جدی در اتخاذ سیاستهای جهانی پرداخت. سیاستهایی که معلول انرژی بعنوان نیروی محرکه تحولات دنیای امروز هستند.

۱-۱. انرژی، همگرایی روسیه و عربستان، و روابط روبه‌افول آمریکا و عربستان: تصمیم اخیر گروه اوپک پلاس برای کاهش دو میلیون بشکه‌ای تولید روزانه نفت مهمترین خبراثرگذار بر قیمتها در بازار انرژی طی دو هفته‌ی اخیر بوده و توانسته بعد از مدتها چشم‌انداز مثبتی را پیش روی فعالان این بازار قرار بدهد. در جلسه این سازمان که در وین برگزار شد مقرر گردید که هر یک از ۱۹ عضو این سازمان ۴ تا ۵ درصد تولید خود را کاهش دهند. این کاهش از ماه نوامبر آغاز خواهد شد و در سال بعد نیز ادامه خواهد داشت. پیش‌خور شدن اثرات جنگ در خاک اوکراین، رکود جهانی، افزایش متوالی نرخ بهره توسط فدرال رزرو ایالات متحده و بانکهای مرکزی اروپا، اوضاع نابسامان وضعیت کووید-۱۹ در چین، و عوامل دیگر بازدهی منفی را برای کشورهای نفت‌خیز در سه ماه اخیر بهمراه داشته تا جاییکه بالاخره سران اوپک پلاس را بر آن داشت تا با یک کاهش در تولید و عرضه نفت خام قیمتها را به مدار مثبت بازگردانند. بعد از این تصمیم بانک مورگان استنلی پیش‌بینی کرد قیمت‌های نفت سریع‌تر از برآورد قبلی، دوباره به ۱۰۰ دلار در هر بشکه تا پایان سال ۲۰۲۲ صعود خواهد کرد. البته سران این گروه معتقدند این اقدام پس از آن اتخاذ شد که دبیرخانه اوپک نسبت به وجود عرضه کافی نفت خام در بازار جهانی آنان را مطمئن کرده است. به گفته الغیث دبیر کل اوپک، ظرفیت تولید نفت که با آخرین کاهش تولید آزاد می‌شود، می‌تواند به کشورها اجازه دهد تا در صورت

بروز هرگونه بحران در بازارهای نفت مداخله کنند. این اظهارات در حالی صورت گرفته که به گزارش آژانس بین‌المللی انرژی^۳ میزان عرضه مازاد جهانی نفت کمتر از ۱ میلیون بشکه است (نمودار ۱).



نمودار ۱. میزان عرضه و تقاضا روزانه نفت خام (IEA)

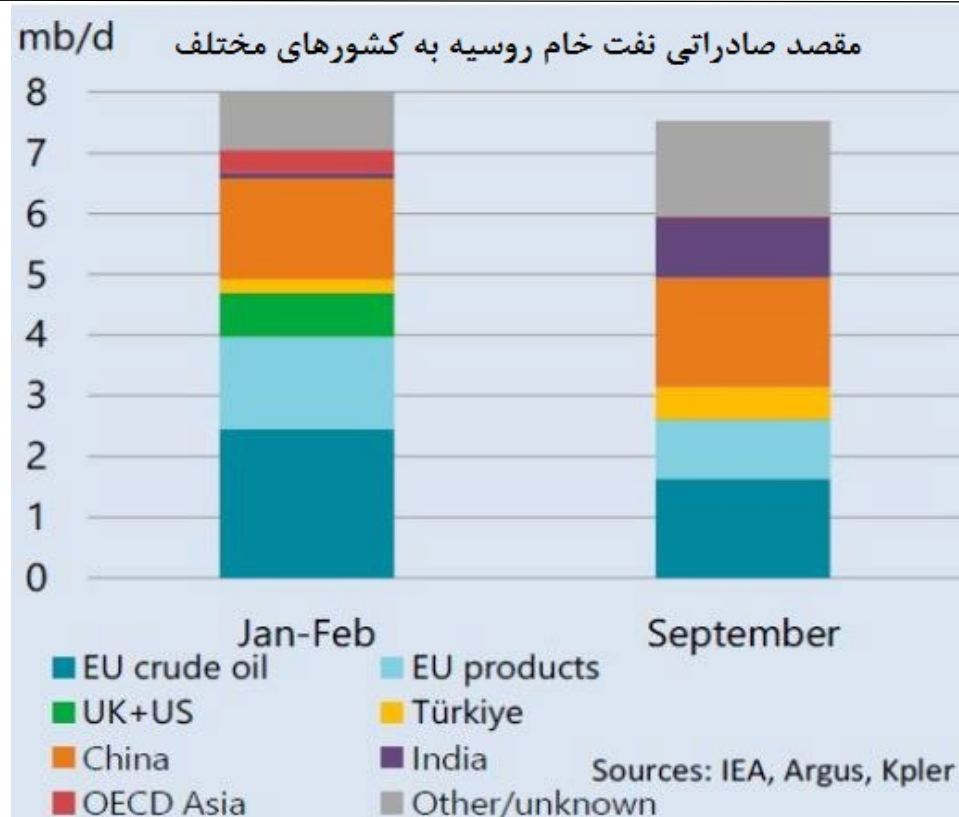
سیاست جدید اوپک از آن رو حائز اهمیت است که تولید کشورهای هم‌چون عربستان، امارات، و کویت بعنوان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس کاهش می‌یابد. کشورهای که در سفر اخیر جو بایدن به جده، به رییس جمهور ایالات متحده در خصوص تامین امنیت انرژی اطمینان خاطر داده بودند. و به فاصله کمتر از سه ماه و هم‌سو با روسیه سیاستی را در تقابل با خواسته‌های بایدن اتخاذ کرده‌اند. فارغ از ابعاد اقتصادی این تصمیم باید منتظر پیامدهای سیاسی این تصمیم در روابط عربستان و آمریکا بود. بنظر می‌رسد ریاض بیش از هر زمانی منافع خود را در روابط نزدیک هم‌زمان با روسیه و آمریکا می‌بیند. مشاور اقتصادی کاخ سفید در اظهارات خود تصمیم اوپک پلاس را غیرقابل توجیه خوانده و از کمبود عرضه نفت بعنوان چالش مهم آمریکا یاد کرد. ژانت یلن، وزیر خزانه داری ایالات متحده نیز در روز یکشنبه ۱۷ مهر، کاهش تولید نفت اوپک پلاس را غیر مفید و غیرعقلانه دانسته و اعمال سقف قیمت نفت را راهکار مقابله با این سیاست خواند. به گزارش وال‌استریت ژورنال، ایالات متحده به ریاض هشدار داده که کاهش تولید اوپک پلاس در جهت منافع روسیه است. همچنین مقامات آمریکایی از عربستان سعودی خواسته بودند که کاهش تولید اوپک پلاس

³ IEA: International Energy Agency

را به مدت یک ماه به تعویق بیندازد تا ایالات متحده با خرید نفت و تزریق به ذخایر استراتژیک نفتی^۴ به قیمت ۷۵ دلار در هر بشکه، به جلوگیری از فروپاشی بازار نفت کمک کنند. سعودی‌ها درخواست آمریکا را رد کردند، زیرا معتقد بودند که این درخواست مربوط به انتخابات میان‌دوره‌ای در ۴ نوامبر (۲۰ روز دیگر) است. در این میان باید به واکنش جوبایدن پرداخت که بدون اشاره به ابعاد اقدام متقابل آمریکا هشدار داد تصمیم اخیر اوپک‌پلاس برای عربستان سعودی عواقب جدی خواهد داشت. جان کربی، سخنگوی شورای امنیت ملی کاخ سفید نیز از موافقت بایدن برای تجدیدنظر در روابط با ریاض خبر داد و گمانه‌زنی‌ها حاکی از تغییر در سیاست‌های ایالات متحده در فروش سلاح به عربستان هستند. البته به گفته ژان پیر سخنگوی کاخ سفید، هیچ جدول زمانی برای بازنگری در سیاست آمریکا در قبال عربستان سعودی وجود ندارد. در مقابل وزارت خارجه عربستان سعودی در واکنش به اظهارات رئیس‌جمهور آمریکا بیانیه‌ای صادر و اعلام کرد هرگونه اظهارات درباره جانبداری ریاض در نزاع‌های بین‌المللی پس از تصمیم اوپک پلاس در خصوص کاهش تولید نفت را رد می‌کند.

۱-۲. انرژی، تغییر لحن پوتین برای خاتمه جنگ، و بازارهای اروپایی: پس از الحاق مناطق چهارگانه لوهانسک، دونتسک، زاپروژیا، و هرسون به روسیه که نقطه عطفی در تحولات میدانی جنگ بشمار می‌آید، شدت تنشها در هفته اخیر بین مسکو و کیف افزایش یافت. روسیه ۱۸ مهر، یکی از بزرگترین حملات هوایی خود را به اوکراین در تلافی آشکار تخریب پل بزرگی که روسیه و کریمه را به هم متصل می‌کند، انجام داد. این اقدام باعث شد که اوکراین متعهد شود که نیروهای مسلح خود را تقویت کند. بررسی اظهارات مقامات روسیه در هفته اخیر حاکی از تغییر لحن مسکو برای خاتمه جنگ و چراغ سبز به کشورهای اروپایی برای صادرات انرژی می‌باشد. علی‌رغم رشد ارزش روبل روسیه و همچنین بازارهای وارداتی جدید انرژی برای روسیه همچون چین و هند که تا حدود زیادی امنیت انرژی در بخش تقاضا را برای کرملین تامین کرده (نمودار ۲)، بنظر می‌رسد پوتین به نتیجه کنونی در جنگ راضی بوده و برای احیای روسیه بعنوان نقطه ثقل تامین انرژی اروپا تلاش می‌کند.

⁴ Strategic Petroleum Reserves (SPR)



نمودار ۲. مقصد صادراتی نفت خام روسیه به کشورهای مختلف پس از آغاز جنگ در اوکراین (IEA)

ولادیمیر پوتین در روز پنجشنبه ۲۱ مهر در کنفرانس تعامل و اقدامات اعتمادسازی در آسیا^۵ هشدار داد که نوسانات قیمت انرژی در سطح جهانی در حال افزایش است. رئیس جمهور روسیه در سخنرانی دیگری با تروریستی خواندن اختلال در خط لوله نورد استریم، اعلام کرد هر هدف زیرساخت انرژی، اکنون در معرض خطر بوده و اقتصاد جهانی و بازارهای انرژی در یک بحران حاد قرار دارند که به دلیل افزایش قیمت‌ها است. وی با اشاره به امکان تعمیرات این خط لوله گفت کسانی که به دنبال قطع رابطه بین روسیه و اروپا هستند، همان افرادی هستند که در پشت خرابکاری خط لوله نورد استریم قرار دارند. پوتین همچنین اظهار کرد روسیه آماده عرضه گاز از طریق خط لوله نورد استریم ۲ بوده و در حال حاضر توپ در زمین اروپاست. وی با اشاره به فصل سرما از آمادگی روسیه برای عرضه حجم‌های مازاد در فصل زمستان خبر داد. همزمان الکسی میلر مدیرعامل شرکت گازپروم روز چهارشنبه گفت که هیچکس نمی‌تواند تضمین کند که اروپا با سطح فعلی گاز طبیعی در انبارهای زیرزمینی در زمستان آینده جان سالم به در خواهد برد. همچنین سخنگوی وزارت امور

⁵ CICA: Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia

خارج روسیه از تمایل روسیه برای مشارکت در دیپلماسی سخن گفت. با بررسی تحولات اخیر شاید بتوان از ۴ عامل که عمدتاً مربوط به حوزه انرژی هستند بعنوان عوامل تغییر رویکرد پوتین در جنگ با اوکراین بخصوص در روزهای اخیر یاد کرد:

الف- پیش‌روی در مناطق چهارگانه و رضایت مسکو از نتیجه جنگ تاکنون
ب- افزایش امنیت تقاضای انرژی با بازنگری روابط دیپلماتیک با کشورهای اروپایی و افزایش صادرات نفت و گاز

ج- نگرانی مسکو از اعمال طرح سقف قیمتی نفت و احتمالاً گاز طبیعی بخصوص در صورت همراهی چین و هند با اتحادیه اروپا

د- افزایش هزینه‌های ادامه جنگ در خاک اوکراین

در این میان باید به ابتکار پوتین در حاشیه سفر به قزاقستان در خصوص ایجاد هاب گازی در ترکیه اشاره کرد. رییس جمهور روسیه در دیدار با اردوغان از طرح خود برای ایجاد هاب گازی در ترکیه با هدف توزیع گاز و قیمت‌گذاری آن خبر داده است. ایده‌ای که با موافقت رییس جمهور ترکیه همراه بوده و دستورات لازم برای انتخاب مکان و ایجاد زیرساختهای لازم را به وزارت انرژی خود داده است. اقدامی که با واکنش فرانسه روبه‌رو شده و الیزه شامگاه پنجشنبه در بیانیه‌ای تصریح کرد، ایجاد زیرساختهای جدید برای فراهم کردن امکان واردات گاز روسیه از دید ما منطقی نیست. به گزارش آناتولی، مناسب‌ترین مکان برای ایجاد یک مرکز جدید بین‌المللی جهت عرضه و توزیع گاز «احتمالاً در منطقه ای واقع در شمال غرب در نزدیکی اتصال خط لوله گاز طبیعی ترک استریم و خاک ترکیه انتخاب و ساخته خواهد شد.

۱-۳. انرژی، پوست‌اندازی در سیاستهای داخلی کشورهای اروپایی، و سازماندهی نظام تحریمها: فارغ از ابعاد شروع جنگ در خاک اوکراین که یک بار دیگر بر عدم قطعتهای سیاسی-نظامی در نظام اقتصادی جهان صحنه می‌گذارد، این تنش با پررنگ کردن نقش انرژی در توسعه جوامع یک بار دیگر به کشورهای مصرف‌کننده انرژی و بخصوص اتحادیه اروپا نشان داد که امنیت عرضه انرژی یک موضوع راهبردی در جهت حفظ منافع ملی کشورهاست. کمبود انرژی و در نتیجه افزایش تورم قیمت کالا و خدمات شاید بیش از خود جنگ در اوکراین و تحولات میدانی برای کشورهای اروپایی اهمیت داشته تا آنجا که نگاهی به تحولات این مدت حاکی از تکرار مداوم تحریمهای متقابل اتحادیه اروپا و روسیه در حوزه انرژی بوده است. کشورهای اروپایی در این مدت نظام تحریمها علیه روسیه را در هشت بسته تصویب کرده‌اند که عمدتاً مرتبط

با محدود کردن درآمدهای ارزی مسکو در حوزه نفت و گاز بوده است. کاهش تدریجی واردات نفت و گاز و ایجاد سقف قیمت نفتی از جمله خروجیهای چنین تحریمیهای است. همچنین کشورهای ناحیه یورو در حال پوست اندازی جدی در سیاستهای داخلی در بخش انرژی هستند که از مهمترین آنها باید به مواردی همچون «کاهش ۱۵ درصدی مصارف گاز»، «افزایش ذخایر گاز»، «تنوع در مبادی ورودی تامین انرژی»، «توجه جدی به تامین انرژی از منابع تجدیدپذیر»، «اصلاح سیاستهای اقتصادی بمانند افزایش نرخ بهره»، و سایر موارد اشاره کرد. خانم سیمسون کمیسر انرژی اتحادیه اروپا در هفته اخیر اعلام کرد، اتحادیه اروپا هفته آینده پیشنهادهای جدیدی را در بخش انرژی ارائه می کند.

۱-۴. انرژی، شکل گیری سازمان های جدید جهانی و دیپلماسی منطقه ای: از دیگر تغییرات مهمی که معلول موضوع انرژی در قرن حاضر است، شکل گیری سازمان های جدید جهانی و همچنین دیپلماسی های منطقه ای می باشد. موضوعی که شاید بخوبی خود را در شکل گیری سازمان هایی چون سازمان همکاری های شانگهای و بریکس ۶ نشان داده است. حضور کشوری چون ایران در سازمان همکاری های شانگهای و گفتگو با مجموعه بریکس حاکی از این واقعیت است که انرژی نقطه ثقل شکل گیری چنین تشکیلاتی در جهان می باشد. سازمان هایی که با وجود کشورهایی چون ایران و روسیه امنیت انرژی در بخش تقاضا و با وجود مصرف کنندگان بزرگی بمانند چین و هند امنیت انرژی در بخش عرضه را تامین می کنند. همچنین وجود چنین سازمان هایی امکان دیپلماسی دو به دو کشورها را در سایر زمینه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، و اجتماعی فراهم می کند. در هفته اخیر نواک، معاون نخست وزیر روسیه اعلام کرد، انتظار می رود که روسیه و ایران در سال جاری به یک توافق مبادله نفت و گاز دست یابند.

۲. سه عامل دیگر را بعنوان عوامل اثرگذار بر روند قیمتها در بازار انرژی می دانیم:

- الف- اعلام کاخ سفید نسبت به نادیده گرفتن مذاکرات برجاسی و ابهام در خصوص بازگشت ایران به بازار
- ب- بهبود شرایط تورمی در آمریکا و البته افزایش احتمال رکود در اقتصادهای جهانی
- ج- اعمال تحریمهای جدید آمریکا و ژاپن علیه روسیه

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان و عباس ملکی

⁶ BRICS: Brazil, Russia, India, China, and South Africa